

Fa tres anys el Fons Monetari Internacional era insignificant, i llavors va arribar la crisi. Actualment, les tropes de l'FMI dirigeixen estats sencers i fan pressió a Europa.

La central de l'economia mundial és vigilada rigorosament. La façana és de color beix, té dotze pisos i a l'atri, espaiós i envidrat, hi borbolleja aigua. Les banderes dels 187 membres són molt juntes. Quan hom entra en aquesta torre d'oficines al centre de Washington troba la cafeteria a la dreta, on tenen lloc moltes reunions: les americanes sobre el respatller, les mànegues arromangades, el cafè amb llet en gots de cartró: allí els experts parlen de la crisi o el progrés dels països. Un metres més enllà hi ha The Terrace, el restaurant elegant on el director rep els convidats que hi fan una visita oficial.

Un dimarts a la vesprada, a final de setembre, quan a fora ja cauen les primeres fulles, el director, amb vestit blau i corbata blava, seu en un sofà blau al quarter general del Fons Monetari Internacional i dissenya el nou món. Ja hi ha, d'alguna manera, un ordre mundial nou que pretén substituir aquell que es va enfonsar el 2008, i allò que se n'ha derivat no és dolent. Però és prou ferm?

Són dies molt importants per a la humanitat. La crisi obliga tothom a reflexionar sobre moltes coses. L'FMI prepara el seu congrés anual, que va començar el 8 d'octubre. Pot rendir tant com tothom espera? Pot convertir-se en la policia de l'ordre financer mundial i controlar els bancs mundials actius?

“Us heu d'imaginar l'FMI com un metge”, explica Dominique Strauss-Kahn, de 61 anys. “Els diners són els medicaments, però els estats, els pacients, també han de canviar el ritme de vida si volen recobrar la salut. No es pot aconseguir de cap més manera.” Diu frases com aquestes amb un somriure indulgent que li fa desaparèixer els ulls rere un coixí de pell arrugada.

El Fons Monetari Internacional, afirma el director, havia advertit el món de l'esfondrament, de la bombolla immo-

El poder dels diners

biliària als Estats Units i de les conseqüències que tindria, però “els governs no volen sentir males notícies”, explica Dominique Strauss-Kahn. I quan la tardor del 2008 va arribar la crisi, tal com havien calculat, el Vell Món va reaccionar tard. Europa necessita sempre sis mesos per a prendre una decisió.

Aquest va ser el moment en què el món va donar forma als fonaments del nou ordre.

A esquerra i a dreta de Strauss-Kahn hi ha dos telèfons. És un despatx situat molt amunt, amb una estora de color beix, unes cortines blanques, un rellotge antic a la prestatgeria i llibres sobre pintura mexicana. L'anomenen DSK, nom que sona com un comando especial de Dominique, una identificació de tres lletres com l'FMI o els EUA.

DSK es reclina, aventura paraules, mira el dictàfon, somriu.

Països com la Xina i l'Índia seran importants, mercats ascendent establerts des de fa molt temps, i forts. Sempre que va a la Xina o a Àsia, afirma Strauss-Kahn, els caps d'estat li comenten que de moment han donat Europa per perduda. “Diuen que desitgen totalment l'existència d'una Europa forta, però que sempre hi ha una part del món que no acompanya. En el passat van ser ells, ara justament és Europa. Ho lamenten, però afirmen que el món també pot viure sense Europa.”

Aquest món nou podria ser un món angoixós. El director afirma que els europeus creuen que són el centre del món, però en realitat això ja no és tan

clar. Segons ell, la qüestió actual és si en el futur Europa també serà present en un joc de més jugadors, cosa que no és obligatòria. L'ONU tampoc no jugarà un paper tan important, és massa lenta i peresosa. I si entenem bé què vol dir DSK, fins els EUA tindran menys importància, uns EUA egòlatres i incapaçs d'actuar. Strauss-Kahn no els qualificaria mai d'aquesta manera, però segons ell no van reaccionar a la crisi del 2008 amb una visió de futur clara, sinó “banc per banc, com si hagueren cregut que amb el rescat de Bear Stearns o el següent pas menut s'havia de solucionar tot”. El G20, la unió de les economies nacionals més fortes, adquirirà més importància, perquè és la força central del nou món. El G20 va donar al Fons Monetari Internacional 850.000 milions de dòlars i l'encàrrec de posar fi a la crisi. Llavors va succeir “la coordinació més important de tots els temps”, com anomena DSK la feina contra la crisi.

El secretariat i l'agència. Aleshores, d'aquesta manera l'FMI esdevindrà el primer govern del món després de la crisi?

Strauss-Kahn s'estira en sentir la pregunta i l'assaboreix durant vint segons. És un home elegant, un parisenc de cabells blancs i tres arrugues profundes al front, somriu astut i flirtant. És un galant, però no és alt, i també és un poc encorbat. Assegut en un despatx perfumat amb olor de flors al dotzè pis, explica: “No, no, un govern ha de ser format per persones que han estat elegides, igual com al G20. En realitat, el G20 funciona com un govern. La voluntat d'actuar junts va ser molt pronunciada durant la crisi. Tanmateix, és raonable d'afirmar que va disminuint.” Segons ell, els caps d'estat s'ocupen una altra vegada més dels problemes caòtics propis i menys de la coordinació i el consens.

L'FMI ha de ser el secretariat i el G20 l'agència que “busquen solucions a problemes globals i nacionals i projecten plans que obtenen resultats. Amb això pretenem aconseguir –més que la política fiscal o monetària real– un objectiu total, la pau mundial a través de l'estabilitat econòmica”. D'aquesta manera és com veu el cap l'empresa, i és sorprenent que, amb

El director de l'FMI, Dominique Strauss-Kahn: "Els diners són la medecina, però el pacient ha de canviar de vida."

l'excepció d'un professor de Boston, gairebé ningú no el contradia.

Precisament l'FMI? Finalment?

Des de fa uns anys, en política internacional ha anat madurant el coneixement que el multilateralisme no funciona. Fracassa perquè l'ONU té un secretari general que sempre arriba massa tard al lloc equivocat; i perquè, malgrat que només els més obstinats dubten encara del canvi climàtic, no poden assolir ni una sola vegada l'objectiu de les conferències pel clima.

L'FMI semblava ser el menys indicat per a fer-ho tot millor i diferent. Des de la crisi asiàtica, els anys 90, que s'havia deteriorat. Van acomiadar 400 persones, cada exercici hi havia compensació dels salaris mensuals. Quan el Brasil va pagar els diners de l'últim

crèdit només en formaven part els clients menys importants. El Fons era irrellevant.

El 2007, DSK va viatjar a Washington i va ser introduït pel president francès Nicolas Sarkozy; havien estat rivals, però en aquell moment França es trobava reforçada i Strauss-Kahn descartat. Semblava un pla diabòlic de Sarkozy.

El 2007 el Fons només va prometre 2.000 milions de dòlars. Denominar això amb el terme "cacauets" és molt encertat. Actualment són 195.000 milions. El 2008, a Davos, Strauss-Kahn va reivindicar un pla d'estímul mundial, cosa que va tenir un efecte xocant als seus cercles, perquè l'FMI sempre havia reaccionat després d'una crisi i mai de manera profilàctica. L'FMI té a mà aproximadament 900.000 mili-

ons de dòlars per a poder intervenir immediatament a tot arreu. Abans de la crisi mundial tenia 250.000 milions. La qüestió principal podria ser si l'FMI servirà com a govern de l'economia mundial. Hi ha factors a favor: l'experiència de 122 crisis bancàries, que ha pagat Strauss-Kahn des de la creació del Fons; no hi ha cap més institució que pugui descobrir, d'una banda, les relacions de les interaccions de vegades productives i sovint destructives entre les economies estatals reals i les seues lleis tributàries i, d'una altra banda, la banca d'inversió del modern Wall Street com el negoci de tecnocràcia que és l'FMI.

El negoci ha canviat, "hem après que hem d'entendre la població del país en què actuem per poder intervenir de manera efectiva", explica Strauss-Kahn.

L'FMI s'ha transformat de màquina de lluita capitalista a fàbrica d'idees amb soft power, mètodes tous, com els anomenen els treballadors del Fons.

Amb això n'hi ha prou? L'FMI gairebé no té recursos per a sancionar. I què passarà després de la crisi? Simplement haurà de rebre cada vegada més competències? Com es legitimarien? Els EUA, que l'any 1944 van establir les regles del joc, que alguns ni tan sols entenen, i van fer signar a més països, tenen dret de vet en les decisions més importants. Els països pobres no es podran imposar quan l'FMI coordina la política financera internacional al gust del G20?

El viatge d'exploració al món de l'FMI va durar deu setmanes. Va anar passant de Washington DC a Hongria i Grècia, fins a Oslo, Brussel·les, Boston, la ciutat de Nova York i novament cap a Washington, on viu el Fons, a Pennsylvania Avenue, cantonada amb H Street.

En primer lloc, al principi ni tan sols donaven negatives, perquè l'FMI no s'obria a les visites amb tanta facilitat, i per això va rebre moltes crítiques. Strauss-Kahn va decidir que volia obrir les portes i llavors deixà d'haver-hi barreres o tabús, l'única regla era que la majoria de les entrevistes es farien "entre tres", com diuen els reporters i els polítics, i per a les cites s'havia de presentar una autorització. L'FMI no és covard. Durant el transcurs de totes aquestes setmanes només es va retirar una cita per voluntat de la persona citada.

Un impacte real. El quarter general és un laberint, un món ple de llums de neó, plantes de test, llums de peu repetitius, un món de xifres amb ordinadors al centre. Hi ha molt poc paper. Cada departament estableix la roba adient per als seus treballadors; a l'oficina dels alemanys s'ha d'anar amb vestit jaqueta, mentre a l'equip de l'assessor Olivier Blanchard n'hi ha prou amb una camisa oberta.

Es comença a treballar prompte, cap a les set, i s'acaba tard. A la nit el BlackBerry descansa al costat del lliit en mode de vibració; l'FMI no descansa mai. "Notem les conseqüències d'una crisi fins que comença la següent", afirma Strauss-Kahn.

El personal de l'FMI guanya entre 40.000 (principiants) i 400.000 dòlars (Strauss-Kahn). Per a aquells que no són nord-americans el sou és lliure d'impostos, cosa que el fa molt atractiu. Gairebé ningú no rescindeix el contracte. Es consideren un club que en el poc temps lliure es divideix en subclubs de futbolistes, fotògrafs, cuiners... I si hom els demana per què encara hi són, després de totes les missions fracassades i la malícia, contesten "perquè tenim influència", "un impacte real" diuen.

John Lipsky, el segon home més poderós del Fons, primer director en funcions i nord-americà, afirma que "ací és pot pensar allò que és impensable". "Aquesta és una organització en la qual hom troba darrere de tot pioners reals. Com ja va ser el cas l'any 1944 i els anys 70, i una altra vegada actualment. Això que cal que fem ara no té cap exemplificació."

Que els francesos entenguin el Fons com a "subtilment independent" i els nord-americans de bigot recaragolat no el vegem com un dels hàbils guardians de la Reserva Federal, sinó com un pensador de la mateixa –o gairebé la mateixa– categoria, és una de les contribucions de l'equip de DSK.

Tothom és pot tornar addicta a les crisis. Roger Nord, principal assessor d'Àfrica, va arribar al Fons l'any 1983. Va estar a Hongria, a la República de Txecoslovàquia, al Nepal, va intervenir en la crisi financera del sud-est asiàtic i actualment vol salvar Àfrica, en un temps en què el Fons es preocupa per Europa i pels EUA. Poul Mathias Thomsen, un danès ros de Copenhaguen, hi va arribar l'any 1982, quan Mèxic va fer fallida. El 1987 Thomsen va viatjar a l'Europa de l'Est, van caure les fronteres i, abans que l'enviaren a Grècia a reeducar la nació per dur una vida sense corrupció i sense frau fiscal, també va salvar Islàndia. Aquesta és la dimensió en què tot gira al voltant de l'FMI: es tracta d'estats, continents, milions de persones, milers de milions de persones, milers de milions de dòlars. Al final es pot canviar el món només amb plomades, amb moviments en els pocs caragols d'ajustament que coneix l'economia d'un estat: la política monetària i de taxes d'interès, el sistema tributari i l'ocupació, l'endeutament públic i el

El nord-americà John Lipsky, el segon home

comerç exterior, el producte interior i l'evolució dels preus.

De quina manera va detalladament relacionat tot això, no ho sap ningú. Hi ha algunes certeses científiques, però no pas gaires, i a més hi ha probabilitats, suposicions, opinions, modes. L'FMI ha de crear programes a partir de tot això, s'ha de comprometre amb xifres i percentatges, als tombs comercials en els governs i, al mateix temps, s'assembla a un artista que fa malabars amb pilotes, paelles, cadires i tasses alhora. Si tot roman en l'aire, existirà un estat perfecte. Tanmateix, si les paelles o les tasses cauen a terra, pot haver-hi una guerra civil; aleshores s'ha de tornar a reflexionar.

Tot de pressa. 2.400 persones treballen per al Fons, la majoria a Washington, però a tot arreu del món hi ha

més poderós del Fons Monetari Internacional, primer director en funcions.

oficines menudes, unes tres o quatre persones per país. Si Islàndia fa fallida perquè és insolvent pot sol·licitar un préstec, una moneda forta, una taxa d'interès subvencionat de vegades del 5%, i tot ha d'anar de pressa. L'equip de camp, com és anomenat, envia els informes, un altre equip a Washington escriu un pla de rescat, Islàndia confirma el pla de rescat; llavors el Consell de Governadors de l'FMI delibera i decideix que el pla funcionarà. Aleshores, només prement un botó, 168 milions de dòlars comencen un viatge que acaba pocs segons després a Reykjavík. Aquest fet diferencia les resolucions de l'FMI de moltes altres resolucions multilaterals: els diners flueixen d'immediat.

Un equip de Washington també va a Islàndia per aconsellar els islandesos i no els lleva els ulls de sobre en cap

moment, durant mesos, perquè per al Fons creix el risc a causa del nou programa d'emergència, el Flexible Credit Line, a través del qual s'envien diners sense cap mena de condicions a aquells que travessen dificultats; els retornaran mai?

Olivier Blanchard es considerat el cervell de l'empresa. Seu al seu despatx, el 10-700 H. És un home prim, duu dos botons de la camisa descordats i parla baix. Blanchard és macroeconomista i s'encarrega de xiuxiuejar idees a DSK. Com Strauss-Kahn també és francès, però no ha sorgit del món de la política, sinó de Cambridge. Blanchard. Al Fons hi té dos càrrecs: és assessor econòmic i director del departament d'investigació.

Explica que al començament de la crisi financera seien tots dos als seus despatxos i miraven d'entendre amb

quins trucs havien aconseguit Lehman i altres precipitar-se a les profunditats. "Era un treball a temps complet. Vam haver de buscar per primera vegada conceptes com ara 'CDO squared' a la Viquipèdia." Per sort, riu dissimuladament.

Llavors la crisi va esclatar i a poc a poc va anar quedant clar que Àfrica, Islàndia i molts altres necessitaven ajuda. "D'aquesta manera vam entrar en el joc —diu Blanchard— i allò a què potser he contribuït és a un augment de la comprensió: no es tracta d'una recessió normal, sinó d'esdeveniments d'una complexitat enorme que requereixen solucions complicades i planificades de cara al futur."

Olivier Blanchard és un científic astut que admira en Strauss-Kahn allò que probablement no vol constatar sobre ell mateix: "El maquiavel·lisme. Sense la part obscura. Ell és Maquiavel sense aquestes ombres, enteneu?"

Tot allò que realment ha canviat al Fons ho hauria de saber James Boughton. Es troba en un corredor desert al quart pis, on no hi ha ningú, només habitacions buides i Boughton, un home de més edat que sembla estar emparedat entre els seues llibres.

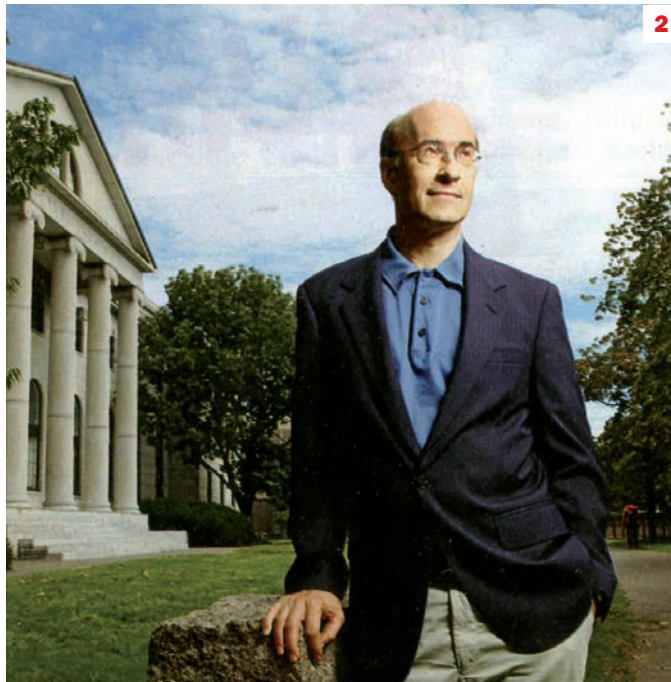
Boughton ens parla de l'any 1944, de la fundació de l'FMI a Bretton Woods, New Hampshire, sota la impressió de la guerra. La idea era que el lliure comerç evitaria noves guerres, i es va crear el Fons per "permetre l'expansió i el creixement equilibrat del comerç internacional", tal com es descriu als estatuts; però és clar que hi havia més motius. Els britànics volien establir l'FMI a Nova York mentre els nord-americans van imposar la proximitat al seu govern. La Reserva Federal, els bancs importants de Wall Street i la Casa Blanca van entendre el Fons com un mitjà per a la política nord-americana; durant la guerra freda els crèdits anaven relacionats amb la bona conducta. Durant decennis, la doctrina neoliberal va ser l'única doctrina vàlida —l'augment dels impostos, la disminució de les subvencions i l'obertura dels mercats.

De cara al públic, es fa veure que Dominique Strauss-Kahn és qui ha transformat el Fons. Però dins el Fons conten que ha estat l'indi Reza Moghadam, aquell que va presenciar els dis-

DER SPIEGEL

1 Blanchard, economista de l'FMI: "Es tracta d'esdeveniments d'una complexitat enorme que requereixen solucions complicades i planificades amb vista al futur." **2** Rogoff, crític de l'FMI: "Això acabarà que els bancs especularan amb els diners dels impostos." **3** Opositors de l'FMI a Grècia. Cal reduir un estat per dur una vida sense corrupció i sense frau fiscal. **4** Min Zhu, assessor especial de l'FMI: "Amb uns costos salarials de trenta dòlars l'hora, no es pot competir contra un país que en paga tres."

2

DER SPIEGEL

DER SPIEGEL

3

4

DER SPIEGEL

turbis durant la crisi financera del sud-est asiàtic, qui l'ha transformat.

L'historiador conta que cap de les dues versions és del tot correcta. El canvi va començar amb Horst Köhler, ex-director alemany. "Köhler va donar l'ordre de trobar accessions més cooperatives per als prestataris. El canvi a crèdits individuals i amb unes condicions menys insistents va començar amb Köhler", afirma James Boughton.

"Hem canviat". L'existència d'un director de l'FMI és un fet glamurós. Al despatx de Strauss-Kahn, a Washington, només hi ha una fotografia: Strauss-Kahn i Barack Obama, somrient fraternalment com joves del mateix club esportiu. Dominique Strauss-Kahn seu ara al seient de la finestra 4F de l'avió d'Air-France de París a

Oslo, que s'adreça a una d'aquestes conferències amb noms variables. Avui s'anomena "Els reptes del creixement, l'ocupació i la cohesió social". Strauss-Kahn s'adorm mentre l'avió roda per la pista per enlairar-se. És un milionari de quilòmetres cansat, amb una vida plena de viatges i vols, d'una zona horària a una altra. És una existència brutal que només és capaç de suportar aquell qui creu en ell mateix.

El Fons ha organitzat el congrés juntament amb l'OIT, l'Organització Internacional del Treball de l'ONU, i aquesta combinació és allò més significatiu. L'FMI o l'OIT són, naturalment, enemics, "gossos i gallines en una mateixa sala", afirma Strauss-Kahn. El Fons imposa reformes contra l'oposició social; mentre que l'OIT fa costat a aquells que al Fòrum Social Mun-

dial organitzen l'oposició. La major ràbia sempre anava destinada al Fons i sempre era descrit com una potència anònima i dolenta que impedia amb tots els mitjans disponibles que un altre món fora possible.

A les deu del vespre Strauss-Kahn ens fa passar al vestíbul per conversar una estona. Està de bon humor, gairebé paternal. La seva veu bella forma part del seu capital, el rostre arrugat amb unes ulleres profundes i els ulls ràpids.

Remarca la importància de la conferència amb l'OIT, afirma que aquesta conferència demostra que l'FMI "no només es preocupa per la macroeconomia", sinó també pels interessos socials. La crisi, explica Strauss-Kahn, no s'ha acabat. "Necessitem combustible per a poder eixir realment de la crisi."

El creixement sol no és la clau. “El creixement sense nous llocs de feina no ens ajuda”, comenta. Cal evitar el creixement amb desocupació. Per això la conversa amb l’OIT. “Hem canviat. Els sindicats han canviat. És clar, no vol dir que ja ens estimem incondicionalment, però parlem els uns amb els altres, aprenem els uns dels altres.”

Cap director de l’FMI no havia parlat així. Abans de Strauss-Kahn l’FMI era una fàbrica que escopia projectes que els governs turmentats havien de posar en pràctica sense protestar per poder rebre els crèdits. Si un estat es negava a complir les condicions per por de destorbar la pau social, l’engegaven de la roda dels crèdits. Se n’apartaven, sobretot, els països asiàtics. Les crisis no superades de l’Amèrica Central i l’Amèrica del Sud van tenir repercussions durant molt de temps. N’hi havia prou de dir “Argentina” per insultar l’FMI. Abans del crash del 2008, el Fons no tenia tan sols un problema d’imatge, sinó també d’identitat: per a què servia encara l’organització?

Des de fa poc, DSK parla en veu alta sobre les conseqüències socials i les despeses de les reformes que passen a formar part del programa de l’FMI; en el cas del Salvador aquesta qüestió ja s’ha convertit en una realitat. Sota la direcció de Strauss-Kahn, l’FMI, que sempre havia estat malvist per fer una política global ignorant les particularitats de cada país, comença a acceptar la complexitat de la globalització. “Alguns països tenen llibertat de moviment en política tributària i de taxes d’interès i alguns altres no, cada país és diferent”, afirma Strauss-Kahn.

Aquest és el programa del director de l’FMI; vol transformar l’organització que va escriure amb mirada fixa els programes de reforma d’interessos, impostos i monedes, en una task-force que ajude amb recomanacions, anàlisis i diners un estat que passe una situació difícil. L’FMI vol desfer-se de la imatge de ser el quarter general del liberalisme extrem.

Olivier Blanchard riu, potser d’una manera un poc artificial, quan hom li esmenta aquests plans. Afirma que no hi ha un pla com aquest, l’FMI desenvolupa la seua feina diària; “això que dieu gairebé sona a conspiració”. És al 34è pis del Radisson Plaza d’Oslo

i amb una mà sosté un plat de menjar que es menja amb els dits. “És clar que hi ha una nova línia”, explica malgrat tot, “volem ser oberts, honestos i escèptics”.

Quan parla francès i no, com fa sovint, anglès sembla més sincer que de qualsevol altra manera. No domina el llenguatge de la política, les frases fixes que els francesos anomenen “langue de bois” (‘idioma de fusta’). Tampoc no fa el desentès sobre Grècia. Després de la conferència d’Oslo un equip anirà a Atenes per mirar els grecs de dalt a baix durant la superació de la crisi. El primer ministre, Geòrgios Papandreu, és a Oslo. Sembla envellit. Diu sobre el pessimisme grec que és “fonamental per a la crisi”. Què succeiria si l’equip de l’FMI tornara d’Atenes amb la notícia que no es pot salvar Grècia?

Blanchard podria donar una resposta vaga, però afronta la pregunta. “Llavors és ben segur que no ho comunicariem públicament així com així”, explica. “Hom hauria de reconsiderar-ho tot de nou i negociar amb tots els implicats, s’hauria de buscar un camí viable.”

El fons no es pot permetre un fracàs en aquest rescat. Ha posat el peu en la porta que duu al primer món. Si l’FMI vol arribar a ser la nova organització de la política econòmica, l’executor de les decisions del G20, ho ha de demostrar ara. Si Grècia fa fallida tornarà a fer l’olor d’Argentina.

La primera divisió. Klaus Stein, director executiu alemany, Washington, habitació 13-516. És aquell que fa els advertiments en aquest joc cada vegada més impetuós. És un home seriós i prudent, seu un poc rígid, els cabells blancs pentinats cap enrere, les ulleres a la butxaca de la jaqueta. Stein no és economista, és jurista. Ha treballat al Ministeri Federal de Finances al departament de pressupost, va dirigir la secció del gabinet de Hans Eichel, va treballar a Nova York per a l’ONU. Això no obstant, no hi ha res tan emocionant com els darrers tres anys a l’FMI.

El setembre del 2008, quan Lehman va fer fallida. I tot allò que va passar a continuació.

Stein té una reputació magnífica a l’empresa, és “dret com un ciri i de confiança”, segons que expliquen

Congrés de l’FMI a Washington a l’abril. L’objectiu final: la pau mundial a través de l’estabilitat econòmica.

aquells que han de negociar amb ell, però camina com en una zona minada, en el seu cas és un quadrilàter de mines. En una cantonada es troba el món en què viu, els col·legues que confien els uns amb els altres i que després d’un temps se senten més part de l’FMI que no pas enviats del seu país. Però encara queden tres cantonades amb les quals Stein ha de tractar de bon matí, per correu electrònic i per telèfon. La cancellera que vol influència, amb opinions canviant; Wolfgang Schäuble, ministre de finances, que de vegades és amic de l’FMI; i el director del Banc Federal Alemany, Axel Weber, que pensa que Strauss-Kahn va massa lluny.

Stein no diu res de tot d’això, ell diu que per a Alemanya els darrers mesos no han estat fàcils, que volia ser reservada en política financera. Allò que s’ha desplaçat no són més que els fonaments. Abans l’FMI intervenia quan els estats s’havien endeutat excessivament i es tornaven insolvents, perquè la seua moneda s’havia devaluat. Finalment, el comerç de l’FMI es basava en la idea que eren moments de dificultat per als diners en efectiu i es podien solucionar amb una gran quantitat de diners en metàl·lic i mesures d’estalvi. Els crèdits s’oferien en canvi d’unes condicions dures.

En el cas de Grècia, segons que argumentaren sobre aquest tema els alemanys a Washington, no hi va haver cap crisi de divisa, sinó un problema de pressupost i de corrupció. De tota manera, l'FMI no podia intervenir-hi perquè Grècia, com a part de la zona euro, era absorbida pel balanç de pagaments de la UE.

Allò ho decidia tot, però tanmateix Strauss-Kahn no volia “esperar que la víctima arribara als esculls, més aviat érem nosaltres els que l’havíem de recollir”, explica Stein. I, finalment, la cancellera va donar el seu suport al paquet de rescat i després ho va fer el Banc Federal Alemany. També era nou el concepte de *joint venture*, el treball conjunt amb altres institucions, sobretot de la UE. L'FMI va abocar 250.000 milions d'euros a Europa, diners que provenien sobretot d'aportacions asiàtiques –l'anterior Tercer Món va salvar el primer, sens dubte hi ha un nou ordre mundial.

Només s'han mantingut les jerarquies i les estructures de l'FMI, en gran part, i aquest fet és el que agrada més als europeus que a la resta. L'executiu de l'FMI, anomenat Executive Board, es reuneix al pis 12è el dilluns, el dimecres i el divendres a les deu, obligatòriament amb vestit i corbata. La taula és ovalada, hi ha 24 cadires al voltant i darrere una segona línia per als assistents. País per país, missió per missió, ho discuteixen tot punt per punt, en anglès, la llengua del Fons. Els europeus es posen prèviament d'acord i tots comparteixen amb els altres els seus raonaments abans de la reunió, la qual cosa estalvia temps, i, al final, esperen la intervenció de Klaus Stein, que exigeix “actuar amb responsabilitat”.

El consell és format per 24 directors, la majoria elegits per votació i responsables d'un equip. El brasiler parla i vota en nom de Colòmbia, la República Dominicana, l'Equador, Guyana, Haití, Panamà, Surinam, Trinitat i Tobago i evidentment el Brasil; aquest grup té el 2,41% de tots els vots. Nou dels 24 directors encara són europeus, i cinc són representants permanents, enviats pel seu govern i no han estat elegits per votació: el nord-americà amb el 16,74% dels vots, el japonès amb el 6,01%, Klaus Stein amb el 5,87%, el francès i el britànic amb el 4,85% cadascun.

DER SPIEGEL

Opositor a l'FMI a Ottawa. El Fons era objecte d'odi; ara vol ser estimat.

La primera divisió, sense equips que puguin ascendir ni descendir. Això és jugar net? A l'FMI tothom somriu amablement quan es pregunta pel joc net. Després miren els seus BlackBerries.

El director executiu presideix la reunió del consell, és europeu; i el primer director en funcions és dels Estats Units. Així era el 1950 i així és el 2010. Trenta persones dirigeixen l'FMI com a dirigents d'alt rang. Aquestes són les persones importants. Al cercle intern de Strauss-Kahn hi pertanyen el seu assessor, Blanchard; el cap indi del departament d'estratègia, Reza Moghadam, que les dones de l'FMI

han declarat home més bell del Fons; l'assessor especial xinès, Min Zhu; i la cap de premsa i primera venedora del Fons, Caroline Atkinson. Al pis 12è les portes hi són obertes, DSK dirigeix per aclamació, als matins mengen junts croissants i parlen del món.

Cada dues setmanes, el dijous, l'elegant Caroline Atkinson entra en una habitació freda i menuda de la planta baixa, se situa davant una paret blava i ven al món com ha de ser rescatat. La conferència de premsa és una volta al món en quinze minuts. Arriba a tot arreu: “El programa s’ha desenvolupat de manera molt prometedora.” Aquest és el llenguatge oficial del Fons.

La funció de Reza Moghadam és assegurar que tot és estructurat i, al mateix temps, adaptat al transcurs de la crisi corresponent. Moghadam és una mena de secretari general del Fons. Fa reformes internes, proposa nous equips i noves estratègies, però també fa reformes externes. Des del començament de la crisi, el 2008, la van estimular: durant un dia va tenir lloc el rescat d'un país de l'Europa de l'Est, fins i tot amb comunicats de premsa. Explica que la norma de la condicionalitat de l'estructura, que tenien fins fa poc, era central: quan no es complien determinats terminis de pagament un programa de crèdit es detenia immedi-

atament, no s'havia de modificar res. Segons Moghadam ho han canviat. Ara tenen allò que anomenen directrius estructurals. Encara són importants: tanmateix, es tracta d'un compromís de l'estat i si l'incompleix això no deté l'espectacle.

Però, què passa quan, malgrat tot, un país no resisteix la pressió de les reformes? Quan un govern ha de témer la pèrdua dels ciutadans? Què passa si, després d'anys de terribles esforços, es descompon la massa social? A Indonèsia, l'Argentina i també a Hongria poden parlar d'aquest tema. A Hongria poden descriure quina influència exerceix l'FMI sobre els països que ha de rescatar.

Deixar de captar. Hongria és un antic client de l'FMI, tanmateix, al juny van fracassar les negociacions a Budapest sobre futures línies de crèdit. El nou cap del govern, Viktor Orbán, va tancar de colp les portes a l'FMI i va deixar que l'elogiaren per això. El discurs parlava d'"una lluita per la independència econòmica", de "deixar de captar".

Per entendre aquest esdeveniment, cal saber que tres mesos després s'havien fixat eleccions municipals i aquestes coses sempre formen part del joc. L'FMI és ric, poderós i és molt lluny, i per això és el millor cap de turc possible. Tanmateix, aquest no va ser l'únic motiu de l'escàndol.

Hongria és membre de l'FMI des del 1982. El país va començar prompte a modificar l'economia perquè volia obtenir crèdits de l'FMI. Durant el primer any d'adhesió van fluir 520 milions de dòlars. El 1984 Hongria va relaxar l'economia de mercat, va suavitzar la política d'importació, va reduir els aranzels, va suprimir les subvencions i va devaluar el forint. Tot segons els desigs, la insistència o les ordres de l'FMI.

Fins el 1996 el país va rebre sis crèdits més, uns 365 milions de dòlars per ací, uns 480 milions per allà. El 1991 el Fons va concedir 1.600 milions de dòlars, i durant tots aquests anys Hongria es va reinventar. S'hi va reformar el sistema bancari segons els desigs liberals, es va introduir l'impost sobre el valor afegit. El 1990, el govern va possibilitar l'assentament d'inversors

estrangers, va eliminar les barreres duaneres i l'aparell de l'estat i va descongela els preus i els salaris.

Però tot allò, que complaïa els homes d'acció a Washington, que atreïa inversors i que reconeixien els mercats financers, tenia inconvenients. Entre el 1989 i el 1996 els salaris reals dels hongaresos van disminuir d'un 22%, i tot aquell que podia cobrar un salari podia estar content. Amb la caiguda del mur i l'obertura al mercat mundial la producció de la indústria va caure més d'una tercera part, va augmentar la desocupació i la inflació va arribar al 30%. Dit d'una altra manera, els treballadors, els jubilats i la majoria dels hongaresos cada any tenien les butxaques més buides que l'any anterior, havien de treballar més per obtenir una pensió més insignificant que no esperaven, i quan es convertien en receptors d'assistència social l'estat ja no se'n feia responsable perquè, entretant, s'havia convertit en un altre estat.

L'entrada en la UE, l'any 2004, va portar una altra onada d'ajustaments. I després va arribar la crisi financera internacional. El 2008 Hongria es trobava a punt de fer fallida. L'FMI, el Banc Mundial i la UE van reunir 25.000 milions de dòlars per a Hongria, dels quals 15.700 provenien de l'FMI, i el Fons va dictar unes condicions: retallades en les pensions i congelació dels salaris dels funcionaris, tornar a començar des del principi.

Tothom qui anà a Hongria els anys 90 va veure un país que floria. Al centre hi trobava Budapest, una capital plena de color i desperta. Aquells que hi tornen gairebé vint anys després hi troben escombraries i clivelles. Budapest està fatigada i ja fa molt que torna a ser grisa. És un lloc en obres on la vida de la major part de la població ha empitjorat.

A Budapest el nou FMI de Dominique Strauss-Kahn sembla igual que l'anterior: inflexible, esquemàtic i fred. El primer ministre Viktor Orbán, un conservador, va trencar les negociacions amb l'FMI sobre la qüestió dels nous objectius pressupostaris. És possible que haguera planejat aquest colp, perquè en tenia bons motius. I, és estrany, després de l'escàndol del juliol va pujar el valor del forint.

Entendre l'escaquer. Els temps de crisi són bons temps per a Kenneth Rogoff. Del 2001 fins al 2003 va ser economista en cap de l'FMI sota la direcció de Horst Köhler. Juntament amb Carmen Reinhart, ha publicat fa poc el llibre *This Time Is Different* ('Aquesta vegada és diferent'), que s'ha convertit en una història universal de la crisi financera. Després de set anys de feina, ara, economistes, gerents financers i polítics estudien aquesta obra.

Rogoff viu a Boston, és un home molt miop. La calba i les ulleres menudes recorden un poc figures dels films de Woody Allen, i té la biografia d'un paio estrany, un geni dels escacs, que es perd en un joc de tauler. A catorze anys va guanyar l'Open de l'estat de Nova York. Quan en tenia 15 va jugar partides simultànies a cegues contra 26 adversaris, amb els ulls embenats en 26 taulers alhora. A 25 anys va perdre el títol de gran mestre. Llavors va trencar amb el joc com un bevedor amb l'alcohol. Explica que no ha tocat una figura d'escacs des de fa trenta anys. És "massa perillós".

Es va abrivar a un joc més important, l'economia. Com es pot vèncer la complexitat del món? De què serveixen els models sobre la base dels quals prenen decisions institucions com l'FMI?

Al llibre de Rogoff s'han escrit advertiments que no poden coincidir amb moltes de les teories que circulen. "Wall Street", diu Rogoff, i es refereix a tots els mercats d'accions, "creu finalment en uns càlculs senzills: si els canvis cauen avui un 4%, aleshores han de pujar en algun moment un 8%. Hem demostrat que aquesta teoria no és certa. És més complicat".

Rogoff i Reinhart mostren que el cas Lehman era una síndrome de la gran recessió des dels anys 30, que s'alimentava de molts factors. Sobretot indiquen que les crisis financeres com l'actual sempre acaben en crisis d'endeutament dels estats, independentment de quines mesures prenguen els governs. La desocupació i els rescats financers permeten que els dèficits públics es disparen, cosa que atrau els programes d'estalvi desesperats, que porten a una nova recessió. Aquest és el cercle viciós que ocorre ara mateix i que Rogoff i Reinhart ja havien descrit abans de la fallida de Grècia. Si hom

El propassat 8 d'octubre, Dominique Strauss-Kahn obria la trobada organitzada per l'FMI i el Banc

continua llegint podrà descobrir com seguirà.

Al seu despatx de Harvard, Rogoff explica ben realista i fred que "la fallida de Grècia no es pot evitar". Afirmar que "amb una probabilitat del 95%, Espanya farà fallida"; que "Hongria està en un abisme"; que "a l'Europa de l'Est tot empitjorarà molt"; que "hi haurà un cert nombre de països que faran fallida; tot de països de la zona euro seria recomanable que s'agafaren un any sabàtic de l'euro"; i que "la situació dels EUA és molt inquietant. Els mercats es negaran a tolerar un endeutament d'aquestes dimensions". Sens dubte sona, i aquest aspecte és el pitjor, com si relatarà fets reals.

Rogoff seu en un despatx buit. Les persianes són abaixades, hom no veu quasi res del món. "Necessitaríem un canvi radical", explica, i no sembla que pense que aquest canvi siga possible. Afirmar que, no fa pas gaire temps, el govern dels EUA li va mostrar l'esbós de la nova llei de regulació del sector

financer, amb la petició que hi donara l'opinió. "L'esbós té 2.000 pàgines", diu Rogoff. "No sé que he de dir-ne. Les meues sospites són que les 2.000 pàgines són plenes de buits que Wall Street detectarà per a desenvolupar idees comercials noves a partir d'aquests buits."

Aleshores, no hi cap solució? "Podria haver-hi haver moltes possibilitats", afirma. Una reforma autèntica del sectors bancari i financer hauria de disminuir el sistema dràsticament, al volum de negoci de fa trenta anys. Rogoff afirma que "el mercat financer suma amb tots els seus productes 200.000 milions de dòlars. D'aquest diners 120.000 milions provenen del comerç amb els deutes. Recorde un discurs d'Angela Merkel. Va dir que els nord-americans trauen profit i reparteixen els riscos, però amb els títols de deute de tot el món. És cert. Hom ho podria limitar."

Explica que no ha entès mai per què els bancs poden inflar el seu capital

Mundial, a Washington.

amb crèdits. Per què els negocis poden disposar de més diners dels que tenen? “No ho sé”, diu Rogoff, “no hi ha cap motiu raonable”. Es podrien crear institucions de supervisió noves, que haurien de poder aplicar sancions dràstiques.

No pot entendre que l’FMI i molts governs es feliciten per la seua gestió durant la crisi. “En principi, reaccionem massa ràpidament amb conjunts d’ajudes i titubejants davant la fallida”, explica. El G20 i l’FMI haurien d’haver programat el comportament incorrecte premeditat vinent amb pantalles protectores. El llenguatge tècnic

Alguns experts opinen que Espanya farà fallida i que Hongria es troba en un abisme

anomena aquest fenomen *risc moral* –els conjunts d’ajudes no eviten les crisis, sinó que en provoquen de noves. “Això acabarà que els bancs especularan amb els diners dels impostos”, diu Rogoff.

Però la humanitat és així. Rogoff l’ha estudiada, a l’escaquer, a la vida, mitjançant les xifres que produeix constantment. Ha comprovat que la “normalitat” sempre es torna a obrir pas. França ja va fer fallida abans, Grècia cinc vegades en 200 anys, el Reich alemany era insolvent i va fer fallida. Les crisis, explica Rogoff, són crisis, i no el final del món.

És un dimarts de final de setembre. Ahir Dominique Strauss-Kahn es va presentar a l’oficina de creació d’ocupació de l’ONU a Nova York, després va elogiar els sindicats davant la premsa. Novament, semblava que feia campanya. Va parlar seriosament sobre la situació mundial i les necessitats dels treballadors. De tota manera, DSK fa allò que fa amb decisió, amb dubtosa fermesa.

Què farà? Deixarà l’FMI abans d’arribar a l’objectiu? Dirigirà els socialistes francesos com a adversari del president Sarkozy a les eleccions del 2012? Strauss-Kahn és prou professional per a saber la resposta de memòria: “M’he d’ocupar de les persones que no tenen feina”, diu. “Jo en tinc.” A l’FMI hi ha alguns oponents que afirmen que la proximitat als sindicats són els càlculs d’un polític econòmic.

Si fa un cop de cap, Strauss-Kahn pot comptar amb una campanya deslleial. L’aventura amorosa amb l’amant hongaresa, una empleada de l’FMI, a causa de la qual s’ha obert una investigació, farà via; la seua reputació com a home casat per tercera vegada, però que ha estimat moltes dones, se li entrarà pel camí. Si li ho pregunten, respon que “va ser un error; implica molt de temps, el preu per als errors és la pèrdua de temps”.

Ha sentit que Sarkozy afirma que va advertir Strauss-Kahn sobre pujar en ascensor sol amb una dona al gratacel de l’FMI? No, respon, i ara ja no somriu.

Al despatx amb olor de flors s’estima més de parlar del futur trist d’Europa. “Les institucions europees”, comença, “eren imprescindibles i útils per moltes

raons. Tanmateix, van ser creades per a temps tranquils. La crisi ha mostrat amb molta exactitud com funciona Europa: es tracta de la preservació pròpia, de les reflexions pròpies. Àsia, Àfrica i fins i tot l’Amèrica del Nord es retiren prompte. Si Europa no agafa el bou per les banyes es pot produir... no un estancament, però sí una recuperació fluixa de la crisi. Després de la creació de la Unió i després de l’euro, ara cal fer un tercer pas, que és crear una política econòmica coordinada, una política tributària unitària, i això significa més centralització. El sistema és molt, molt lent.”

Agafa alguna cosa de la taula, però no és aigua. A l’FMI tothom beu molt poc, només beuen cafè.

Després explica: “No es pot obtenir una unió econòmica sense una certa coordinació en matèria de política tributària. Tampoc no és possible si els veïns diuen: sigues amable amb mi i jo ho seré també amb tu; França i Alemanya han sobreviscut exactament així amb una transgressió del 3% dels límits del dèficit. Europa necessita normes, supervisió i sancions. El trànsit tampoc no funciona si hom només disposa de normes de trànsit i de semàfors, però no de policia. Les sancions no poden ser la supressió dels drets de vot. A qui li importa això? No, han de ser sancions financeres que no s’han de pagar durant una crisi, sinó tres o quatre anys després.”

Finalment, elogia la Xina, Àsia, la dinàmica, el *tempo*.

Aprendre d’Àsia. Poc després, Min Zhu serveix te xinès a la seua habitació, la 12-200 C, sense bosseta, amb moltes herbes. “No us empasseu les fulles, encara les necessitareu, perquè la segona infusió és la millor”, explica somrient.

La majoria dels despatxos del Fons són sobris, però el del xinès no té quadres ni fotografies, res de res, només hi ha ordre. Min Zhu duu unes ulleres sense muntura i serrell; ens lliura targetes de visita amb les dues mans. “Assessor especial del director executiu”. La feina és nova, tan nova com la influència xinesa en el Fons.

Min Zhu és l’afegit humà als milers de milions de la Xina. I és ací per a explicar Àsia al seu cap, Strauss-Kahn.

“No em paga la Xina”, explica, “pense com un membre de l’FMI”, i aquesta és una frase de diplomàtic, però en el món en què es mou Min Zhu no hi ha cap lloc de feina ocupat que estiga lliure d’interessos nacionals.

Quan parla del nou Fons, del Fons transformat, afirma que l’empresa avui és “una organització internacional” que “ha de supervisar i mantenir la macroestabilitat global, tant econòmicament com financera”. El Fons observa i analitza, i en realitat les seues forces resulten de la cerca de

fault Swaps. Segons Min Zhu, el nou FMI és un far en l’absurditat de la crisi; li agrada que hom veja els treballadors de l’FMI com a “cosmopolites que presenten la situació mundial de manera neutral”.

Min Zhu afirma que la resta del món, mentrestant, podria aprendre alguna cosa de les societats florents d’Àsia. Aquestes societats, segons ell, tenen “una pulsació més forta”, és a dir, “més bones condicions macroeconòmiques” que els estats europeus, i també “unes reserves polítiques més grans”. Amb

com aquests. Sap que la Xina de més enllà de les ciutats encara és pobra i que Europa té punts forts. “Encara passarà temps fins que les decisions puguin ser preses a través de tots els parlaments, però Europa avança, avança amb fermesa en una direcció”, explica Min Zhu.

Això no obstant, quan pensa en Europa hi ha dos aspectes que li sorprenen i l’assessor xinès els comparteix per torns amb el seu cap francès. “Es tracta del tema fonamental del concepte de servei de beneficència pública, el canvi demogràfic. Tothom viu durant més temps i és evident que les pensions actuals i les assegurances de malaltia no existiran en un futur.” A més, explica que Europa necessita una estratègia de creixement, una estratègia industrial. Ha de descobrir productes i sectors nous que satisfacen els desigs del món. “Si no, amb uns costos salarials de trenta dòlars l’hora hom no pot competir amb un país que en paga tres.” Llavors, això acabarà en reformes. També al nou FMI, només canvien els objectes.

“Europa s’ha de reformar, això és clar”, afirma el treballador xinès de l’FMI. Somriu i rebla: “Nosaltres hi ajudem encantats.”

Klaus Brinkbäumer
Ulrich Fichtner

Traducció de Blanca Juan

Min Zhu (assessor xinès de l’FMI): “Europa s’ha de reformar, això és clar. Nosaltres hi ajudem encantats”

competència econòmica per part d’un món insegur i que la competència de l’FMI no es torne a posar en dubte, com va passar després de la crisi del sud-est asiàtic.

Min Zhu està orgullós dels nous instruments del Fons. FASP, per exemple, és l’abreviatura de Financial Sector Assessment Program (“Programa d’Assessorament del Sector Financer”), amb què el detectivesc FMI segueix el rastre dels mercats financers mundials i els seus instruments complicats amb noms complexos com ara Credit De-

això es refereix a un marge per als moments difícils. Els dèficits són més baixos, els deutes exteriors també. Molts d’aquells que han ascendit tenen reserves de divises i “taxes d’inflació raonables” des de fa temps; els xinesos i els indis van entendre molt abans que els nord-americans, per exemple, que els mercats immobiliaris eren “el sector més inestable del món dels darrers cinquanta anys”, i van començar un control més acurat.

És la fi d’Europa? L’ascens d’Àsia? Min Zhu no va tan lluny amb judicis

Breus

Nobel per a l’estudi de causes i efectes de la desocupació

Dos nord-americans i un xipriota comparteixen el premi Nobel d’economia 2010. Els guardonats són els professors Peter Diamond, Dale T. Mortensen i el britànic d’origen xipriota Christopher Pissarides, per haver elaborat una teoria “entenedora” i “coherent” que estudia els efectes negatius de la desocupació. L’acadèmia ha valorat la feina en els anomenats *mercats de cerca*, com ara el mercat laboral, on s’ha de dedicar temps i recursos econòmics per trobar feina i on es produeixen “friccions”. Les friccions es tradueixen en treballadors des-

Els tres guardonats amb el premi Nobel d’economia el 2010 per un treball sobre desocupació.

ocupats insatisfets i sense ingressos, i també en llocs de feina sense cobrir, cosa que afecta les empreses. La teoria és “extremadament útil” per als qui desenvolupen les polítiques econòmiques i per a explicar el consum de les famílies i el mercat immobiliari.

Mercadona s’expandeix a les illes Balears

Mercadona creix a les Illes tot aprofitant que el desembre passat el govern de Francesc Antich va alçar la moratòria comercial que impedia l’entrada de grans empreses al mercat balear. La cadena de supermercats propietat de Juan Roig té previst d’ampliar set establiments i obrir-ne dos de nous durant l’any vinent, i entre 17 i 20 el pròxim lustre, cosa que servirà per a crear 600 llocs de feina, segons l’empresa. Actualment, Mercadona disposa de 36 supermercats, que donen feina a 1.700 persones al conjunt de les Balears.